

Riksrevisjonens undersøkelse av såkornfondenes resultater

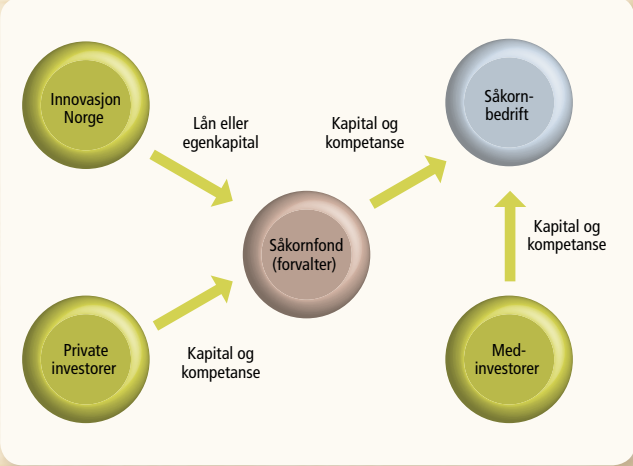
BAKGRUNN OG MÅL FOR UNDERSØKELSEN

Såkornfondene er et av virkemidlene i næringspolitikken som skal stimulere til flere levedyktige vekstbedrifter. Såkornfondene er kommersielle aksjeselskaper drevet av private forvaltere, men kapitalen kommer fra både staten og private investorer. Innovasjon Norge er ansvarlig for å forvalte statens interesser i såkornfondene.

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere såkornfondenes resultater og Nærings- og fiskeridepartementets og Innovasjon Norges oppfølging av såkornordningene opp mot Stortingets vedtak og forutsetninger.

Funn og anbefalinger

Innovasjon Norge følger opp såkornfondene for lite systematisk

Innovasjon Norge har ansvaret for å velge forvaltere og administrere såkornordningene. Såkorninvesteringer er forbundet med høy risiko og krever kompetente forvaltere. Riksrevisjonens vurdering er at i en situasjon hvor flere forvaltere hadde begrenset erfaring med såkorninvesteringer, kunne en mer systematisk spredning av beste praksis økt sjansen for flere vellykkede investeringer i bølge 2. Mangelen på retningslinjer og resultatmål for fondene i bølge 3 kan føre til at Innovasjon Norge ikke klart nok skiller mellom sin rolle som eier og styrerepresentant i fondene, og at Innovasjon Norges resultatoppfølging av styret i fondene blir for svak.

Nærings- og fiskeridepartementet har ikke lagt godt nok til rette for læring og oppfølging av langsiktige resultater av såkornordningene

Nærings- og fiskeridepartementet har ikke sørget for å etablere kriterier for hva som er en levedyktig vekstbedrift, og hvordan resultatene skal måles. Nærings- og fiskeridepartementet mottar en omfattende rapportering, men det er ikke etablert et rammeverk som skaper grunnlag for klare analyser av fondenes foreløpige resultater opp i mot en forventet utvikling. Vesentlige risiko i ordningene og hvilke tiltak Innovasjon Norge iverksetter rapporteres ikke systematisk.

I perioden 1998–2014 har ingen store vekstbedrifter vokst fram fra såkornfasen

Ingen av fondenes investeringer i såkornfasen har utviklet seg til store vekstbedrifter med betydelige inntekter og mange ansatte: Fondene i den første bølgen gjorde totalt 173 investeringer. Av disse er det 18 bedrifter med mellom 10 og 50 ansatte. Fondene i den andre bølgen har så langt investert i 89 bedrifter. En tredel er solgt eller avviklet. Blant disse er det kun tre bedrifter med mellom 10 og 15 ansatte i Norge. De andre bedriftene har enten færre enn 10 ansatte i Norge eller er avviklet.

Vekstbedrift indikator	Bølge 1	Bølge 2	
	Per 2014 (Solgte og avviklede)	Solgt eller utskilt ved konkurs	Fortsatt eid av fondene
Antall bedrifter	148	27	62
Ansatte			
Ingen ansatte	61 %	67 %	19 %
1-9 ansatte	27 %	26 %	53 %
10-49 ansatte	12 %	7 %	27 %
Økonomisk vekst og verdiskaping			
Vekst i ansatte eller omsetning siste tre år	18 %	11 %	58 %
Økonomisk verdi			
Solgt for mer enn investert beløp	13 %	26 %	

Høy risiko for at flere av såkornfondene ikke kan betale tilbake lån og renter til staten

Fondene i den første bølgen ga store tap for både de private investorene og staten ut over det som var bevilget i tapsfond. Fondene i den andre bølgen har oppnådd bedre finansielle resultater etter om lag åtte år enn bølge 1-fondene. Etter Riksrevisjonens vurdering vil imidlertid ikke alle fondene i bølge 2 være i stand til å betale tilbake hele lånebeløpet og rentene som de skylder staten når de skal avvikles i perioden 2018–2023.

Riksrevisjonen anbefaler at:

- Riksrevisjonen anbefaler at Nærings- og fiskeridepartementet følger opp resultatene i såkornordningene bedre, gjennom å:
 - definere hva som regnes som gode resultater for såkornordningens overordnede mål om å få fram nye vekstbedrifter
 - sørge for en rapportering fra Innovasjon Norge som bedre får fram såkornfondenes løpende resultater og som kan brukes til læring og forbedring
- Nærings- og fiskeridepartementet bør forsikre seg om at Innovasjon Norge legger til rette for en mindre sårbar og mer systematisk oppfølging av såkornordningene.
- Innovasjon Norge bør etablere mer systematikk i oppfølgingen av såkornordningene, herunder:
 - etablere en plan for tilrettelegging av deling av beste praksis tilpasset fondenes fase og behov
 - etablere en samlet risikoanalyse av fondenes situasjon slik at eventuelt behov for særskilt oppfølging oppdages tidlig
 - utarbeide en strategi for hvordan såkornbedrifter som Innovasjon Norge overtar fra avviklede fond skal håndteres
 - innføre egne retningslinjer for eierstyring av de såkornfondene hvor staten er medeier